

ŠOLSKI CENTER CELJE

Srednja šola za kemijo, elektrotehniko in računalništvo

SPLETNO NASILJE V LITERATURI

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTOR:

Miha Žolek

MENTORICA:

Anita Laznik, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2014

ŠOLSKI CENTER CELJE

Srednja šola za kemijo, elektrotehniko in računalništvo

SPLETNO NASILJE V LITERATURI

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTOR:

Miha Žolek

MENTORICA:

Anita Laznik, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2014

KAZALO

POVZETEK	1
ABSTRACT	1
1 UVOD	2
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA	2
1.2 HIPOTEZE	3
1.3 IZBIRA RAZISKOVALNIH METOD	4
2 SPLETNO NASILJE	4
2.1 OPREDELITEV IN ZNAČILNOSTI SPLETNIH SOCIALNIH OMREŽIJ	5
2.2 KOMUNIKACIJA V SPLETNIH SOCIALNIH OMREŽJIH	7
2.2.1 PROBLEM VARSTVA OSEBNIH PODATKOV V SPLETNIH SOCIALNIH OMREŽJIH	8
2.3 OPREDELITEV IN ZNAČILNOSTI SPLETNEGA NASILJA	10
2.4 OBLIKE SPLETNEGA NASILJA	10
2.5 SPLETNO NASILJE IN SOCIALNO OMREŽJE FACEBOOK	12
2.6 PRIJAVA SPLETNEGA NADLEGOVANJA NA SOCIALNEM OMREŽJU FACEBOOK	13
3 OSREDNJI DEL	14
3.1 TEŽAVE V PROCESU RAZISKOVANJA	14
3.2 KATE MCCAFERRY, UNIČIMO JO	15
3.2.1 RAZPRAVA IN UGOTOVITVE	17
3.3 ANKETNI VPRAŠALNIK O SPLETNEM NASILJU	18
3.3.1 REZULTATI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	18
4 ZAKLJUČEK	26
5 VIRI IN LITERATURA	27
PRILOGE:	27

KAZALO TABEL IN GRAFIKONOV

Tabela 1: Izkušnje dijakov s spletnim nasiljem	19
Tabela 2: Koliko žrtev spletnega nasilja poznajo dijaki.....	20
Tabela 3: Ukrepanje proti spletnemu nasilju.....	21
Tabela 4: Uspešnost ukrepanja proti spletnemu nasilju	22
Tabela 5: Delež vršilcev spletnega nasilja med anketiranimi	23
Tabela 6: Razlogi za izvajanje spletnega nasilja	25

Graf 1: Izkušnje dijakov s spletnim nasiljem	19
Graf 2: Koliko žrtev spletnega nasilja poznajo dijaki	20
Graf 3: Ukrepanje proti spletnemu nasilju	22
Graf 4: Uspešnost ukrepanja proti spletnemu nasilju.....	23
Graf 5: Delež vršilcev spletnega nasilja med anketiranimi	24
Graf 6: Razlogi za izvajanje spletnega nasilja	25

POVZETEK

Razmah informacijske tehnologije in spleta je spremenil naše življenje v mnogih pogledih. Spletna socialna omrežja, klepetalnice, elektronska pošta idr. so povsem spremenila način komuniciranja.

V raziskovalni nalogi preučujem spletno nasilje na primeru literarnega besedila, in sicer romana Kate McCaffrey z naslovom *Uničimo jo*.

V teoretičnem delu predhodno na kratko predstavljam spletna socialna omrežja, brez katerih spletnega nasilja pravzaprav ne bi bilo. Bolj podrobno je predstavljeno spletno nasilje, kje in v kakšni obliki se najpogosteje pojavlja. Sledi kratka obnova ter predstavitev spletnega nasilja v delu Kate McCaffrey *Uničimo jo*.

V zadnjem delu naloge sledi še predstavitev rezultatov ankete, v kateri med dijaki raziskujem poznavanje pojma spletno nasilje in njihove morebitne izkušnje z njim.

ABSTRACT

The expansion of information technology and the Internet has changed our lives in many views. Social networks, chat rooms, e-mails... have completely changed the way we communicate today.

In my research paper I am studying the presence of a web violence in the literary text *Destroying Avalon*, written by Kate McCaffrey.

In my theoretical part I'm briefly presenting social networks, because without them, web violence wouldn't exist at all. More detailed I am describing web violence, like where and in what form is most common. Theoretical part is followed by a short presentation of the literature text *Destroying Avalon* and analysis of the web violence in it.

In the last part of the paper, I am presenting the results of a research, in which I explore the knowledge of the students about web violence and their possible experience with it.

1 UVOD

V zadnjem času nesluteno rast doživljajo spletne strani, ki temeljijo na gradnji socialnih mrež. Vedno več mladih raje kot v živo komunicira preko spleta. Prav zato v zadnjih letih beležijo porast spletnega nasilja.

Nadlegovanje na šolah, igriščih in drugih javnih prostorih se je preselilo tudi na svetovni splet in druga komunikacijska sredstva. Zaradi anonimnosti na spletu si mnogi upajo skoraj vse, žaliti, groziti, poniževati in širiti laži o drugih, vendar pa se ob tem običajno sploh ne zavedajo, koliko škode lahko povzročijo žrtvi. Razlogi za takšna dejanja so različni, morda se je žrtev nasilja vršilecu zamerila, ali pa vršilec to preprosto počne iz zabave ali občutka moči. Pogosto so žrtve spletnega nasilja tudi mladi drugih narodnosti, drugačne veroizpovedi ali pa preprosto drugače misleči.

Vse več primerov priča o tem, kako zelo lahko spletno nasilje prizadene žrtev, včasih celo huje kot fizično ali verbalno. Neko dekle iz Kanade je zaradi nadlegovanja in širjenja laži preko spletnega socialnega omrežja naredilo celo samomor.

Literarno delo *Uničimo jo* govori o vrstniškem nasilju, ki se vrši predvsem kot spletno nasilje, saj se nadlegovanje nad glavnim literarnim likom vrši tudi preko bloga.

V svoji raziskovalni nalogi se bom torej ukvarjal s spletnim nasiljem v delu *Uničimo jo*, raziskal pa bom tudi poznavanje in morebitne izkušnje s spletnim nasiljem med dijaki od 1. do 4. letnika na šoli, ki jo obiskujem – tj. Šolski center Celje.

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Temeljni cilj raziskovalne naloge je ugotoviti prisotnost spletnega nasilja v literarnem besedilu Kate McCaffrey *Uničimo jo*. Prav tako me je zanimalo poznavanje pojma spletno nasilje med dijaki ter njihove morebitne izkušnje z njim; kot žrtev ali vršilec.

V literarnem delu *Uničimo jo* me je predvsem zanimalo:

- ***Zakaj vrstniki vršijo spletno nasilje nad glavno osebo?***
- ***Kako se ta z njim spopade?***

- *Motiv žrtve*
- *Ali so bili vršilci spletnega nasilja na koncu kaznovani?*

Z anketo pa sem želel odgovoriti na naslednja vprašanja:

- *Ali dijaki sploh vedo, kaj je spletno nasilje?*
- *So bili kdaj sami žrtev ali priča spletnemu nasilju in kako so v tem primeru ravnali?*
- *So kdaj nad kom vršili spletno nasilje in zakaj?*

Omenjena vprašanja predstavljajo le nekaj najpomembnejših, ne pa vseh. Vsa so zbrana v osrednjem delu naloge.

1.2 HIPOTEZE

Pred raziskovanjem sem si zadal hipoteze, ki jih bom v osrednjem delu na podlagi ugotovitev potrdil ali ovrgel.

- *V literarnem delu Uničimo jo so vrstniki spletno nasilje nad glavno osebo vršili zaradi ljubosumja.*
- *Glavni osebi pomagajo pristojni delavci na šoli.*
- *Vršilci spletnega nasilja so kaznovani.*
- *Večina dijakov ve, kaj je spletno nasilje.*
- *Žrtve spletnega nasilja so predvsem dijaki nižjih letnikov.*
- *Dijaki spletno nasilje najpogosteje vršijo zaradi ljubosumja.*

1.3 IZBIRA RAZISKOVALNIH METOD

Za izhodišče raziskovalne naloge sem prebral literarno delo Kate McCaffrey *Uničimo jo* in sestavil anketni vprašalnik, ki je priložen na koncu te naloge. Namenjen je bil dijakom od 1. do 4. letnika Srednje šole za kemijo, elektrotehniko in računalništvo. Želel sem anketirati 100 dijakov, kar je na koncu skupno zneslo 113 dijakov, od tega 20 prvošolcev, 18 drugošolcev, 27 tretješolcev in 48 četrtošolcev. To starostno skupino sem izbral zato, ker menim, da imajo največ izkušenj s spletnimi socialnimi omrežji in posledično vedo tudi nekaj o spletnem nasilju, morda imajo z njim tudi izkušnje. Sicer so dandanes tudi pripadniki mlajših generacij aktivni uporabniki spleta, vendar menim, da o spletnem nasilju še ne vedo toliko, kot njihovi starejši vrstniki.

Predhodno sem poiskal tudi nekaj teoretičnih podlag, ki neposredno ali posredno opredeljujejo značilnosti spletnega nasilja.

Iz prebranega literarnega dela bom navedel tudi nekaj konkretnih primerov spletnega nasilja.

2 SPLETNO NASILJE

V tem poglavju sem zbral in uredil nekaj teoretičnih izhodišč, ki se morda na prvi pogled ravno ne tičejo empiričnega dela naloge. Toda nasprotno – roman *Uničimo jo*, je zgodba, ki se osredotoča predvsem na psihično nasilje med vrstniki, to nasilje, pa se izvaja predvsem preko moderne tehnologije in socialnih omrežij. Zato bom v raziskovalni nalogi najprej predstavil spletna socialna omrežja, način komunikacije na njih in varstvo ter zlorabo osebnih podatkov. Ta tema me zanima že dolgo časa, saj sem že v osnovni šoli na omenjeno temo raziskoval in v raziskovalni nalogi opozoril na probleme in pasti socialnih omrežij. Določena spoznanja bom tako uporabil v poglavij, v katerih predstavljam prej omenjeno problematiko. Brez spleta, e-pošte in spletnih socialnih omrežij spletnega nasilja pravzaprav ne bi bilo. Nato bom predstavil še spletno nasilje, kaj to pravzaprav je, oblike, najpogostejše žrtve in tarče, kako se upreti in zaščititi ter navedel še nekaj konkretnih primerov.

2.1 OPREDELITEV IN ZNAČILNOSTI SPLETNIH SOCIALNIH OMREŽIJ

Spletna socialna omrežja lahko definiramo kot individualne internetne strani, ki omogočajo vzpostavitev online prijateljstva s pomočjo deljenja in zbiranja koristnih informacij s specifičnimi oziroma nepoznanimi ljudmi. Ta omrežja predstavljajo nov socialni in ekonomski fenomen, ki je privabil že na milijone uporabnikov; hkrati pa so poskrbela za nov način komuniciranja ter uvedbo nove vrste medosebnih odnosov. Veliko spletnih socialnih omrežij omogoča svojim uporabnikom, da se včlanijo oziroma ustanovijo skupine, v katerih bodo lahko komunicirali z ljudmi, ki imajo podobne interese. Spletna socialna omrežja bi lahko definirali tudi kot mesta na spletu, ki posameznikom omogočajo:

- ustvarjati javni oziroma »poljavni« profil znotraj določenega sistema;
- oblikovati seznam uporabnikov, s katerimi so povezani in
- pregledovati svoj seznam uporabnikov in sezname drugih uporabnikov znotraj sistema.

Svet spletnih socialnih omrežij je homogen, kljub raznolikosti, ki se kaže navzven, kajti vsi uporabniki strmiijo k samopromociji oziroma izpostavljanju. Uporabniki lahko zelo hitro spoznajo in odkrijejo vse o povsem naključnem znancu, kar je skoraj nemogoče pri neposrednem spoznavanju iz oči v oči. A ob tem se pojavijo nevarnosti, ki se jih neizkušeni in naivni uporabniki ne zavedajo. Ob izpostavljanju vseh osebnih podatkov ter slik pride nemalokrat do številnih zlorab.

Spletna socialna omrežja kot so Myspace, Facebook, Netlog se med seboj razlikujejo glede na zunanji izgled, uporabnike in namen. Nekatera omrežja naslavljajo točno določene ljudi, in sicer glede na raso, veroizpoved, jezikovno skupino, skupne interese. Določena so namenjena le polnoletnim osebam, spet druga so namenjena tudi mladoletnim. Od obstoječih virtualnih skupnosti (spletni forumi, internetne klepetalnice– na primer Windows Messenger) so spletna socialna omrežja atraktivnejša po izgledu, omogočajo večjo izpostavljenost, kajti večina uporabnikov navaja veliko osebnih podatkov, kot so ime in priimek, datum rojstva, prebivališče, osebne fotografije.

Spletna socialna omrežja posamezniku ne služijo le kot vir informacij, kaj se dogaja po svetu, ampak ga tudi informirajo o ljudeh, ki jih želi spoznati oziroma imeti za prijatelje. Na Facebooku in MySpaceu se na zavihku 'Domov' uporabniku izpiše celotna spletna aktivnost njegovih »prijateljev«. Lahko izve, kdo se je s kom »spoprijateljil«, katerega dogodka se bo kdo udeležil, kdo je komu kaj sporočil. Vsak uporabnik omrežij ima možnost, da svoj profil omeji in tako določi, kateri podatki bodo vidni in kateri ne. Ti vmesniki služijo kot nekakšni majhni vohunski sistemi, kjer vsak profil čuva in gleda na druge, ne da bi jih ti drugi opazili. Od posameznika je torej odvisno, ali se udejestvuje aktivno ali pasivno.

Strani spletnih socialnih omrežij so namenjene različnim uporabnikom, tudi podjetjem in organizacijam, zato morajo biti temu prilagojene. Nekatere strani so bolj splošne narave in namenjene ohranjanju stikov med ljudmi (Facebook, MySpace), druge pa so bolj specifične in povezujejo ljudi glede na skupne interese (LinkedIn), pripadnost organizacijam itn. Spletna socialna omrežja se od navadnih spletnih strani razlikujejo na več načinov:

- aktivnost in vsebina so v celoti ali delno ustvarjene s strani uporabnikov;
- od uporabnikov se pričakuje, da izvršujejo akcije na strani (interakcija), objavljajo vsebine in glasujejo (aktivna participacija);
- od uporabnikov se pričakuje, da se bodo periodično vračali na stran in nadaljevali z izvrševanjem akcij.

Kot rezultat tega morajo biti strani spletnih socialnih omrežij enostavne za uporabo. Uporabniki morajo na strani hitro najti želene informacije, minimizirati čas, ki ga za to porabijo, in narediti pri tem čim manj napak. V primeru, da se ne znajdejo, mora biti možnost pomoči uporabnikom postavljena na vidno mesto in na voljo v razumljivem ter preprostem jeziku. V primeru nedelovanja, počasnega delovanja ali napak na strani, mora biti uporabniku ponujen odziv, ki obvesti o napaki in možnih rešitvah. Tak odziv informira uporabnika o tem, da sam uporabnik ni vzrok za napako. Glavni navigacijski elementi na strani morajo biti postavljeni na vidno mesto, kontrastnih barv in berljivi. Gumbi in tekstovne povezave morajo biti učinkoviti, najpomembnejši elementi strani (iskanje, pomoč) pa postavljeni in oblikovani v skladu s standardi uporabnosti in lažje prepoznavnosti. Preglednice in sezname morajo biti oblikovani tako, da so v primeru velike

količine podatkov jasni in berljivi. Pri tem je potrebno upoštevati tudi uporabnikovo strojno opremo, operacijski sistem, brskalnik, resolucijo ekrana in druge tehnične zmožljivosti njegove računalniške opreme.

Oblikovalci in lastniki spletnih strani morajo poznati karakteristike ciljne skupine (tipičnih uporabnikov), da dosežejo maksimalni učinek spletne izkušnje. Upoštevati morajo tudi prihodnje faktorje nesposobnosti, kot je recimo starostna omejitev.

2.2 KOMUNIKACIJA V SPLETNIH SOCIALNIH OMREŽJIH

Za Facebook, MySpace, Netlog in podobna omrežja je značilno, da je komunikacija v veliki meri odvisna od obligacije, da se komunicira. Komunikacija pa ni samo verbalna, ampak tudi neverbalna in vizualna. Na Myspaceu se za komunikacijo uporabljajo slike in videi, na Facebooku so zelo razširjene aplikacije, ki jih naredijo uporabniki sami in služijo kot virtualna darila. Pogosto prihaja do kombinacij verbalnih in neverbalnih sredstev komunikacije, velikokrat pa so besedila že integrirana v sami digitalni sliki ali videu.

Komunikacija na spletnih socialnih omrežjih se razlikuje od komunikacije v virtualnih klepetalnicah ali forumih po tem, da pogosto predstavlja nadaljevanje komunikacije v fizičnem svetu ali pa pripravo nanjo, kar pomeni, da internet kot okolje predstavlja sestavni del vsakdanjega življenja posameznikov.

Pionirja raziskovanja spleta, Robert Burnett in David Marshall, sta v svoji študiji večkrat opozorila na eno ključnih značilnosti spleta. To je omogočanje konvergence na ravni komuniciranja. Splet namreč različne medijske formate povezuje v medsebojne mreže in tako simultano tvori različne oblike komuniciranja (Oblak in Petrič 2005: 55). Na spletu lahko brskamo za informacijami na nekem spletnem portalu; lahko izberemo e-pošto in tako komuniciramo z natančno določenim seznamom oseb; lahko objavljamo vsebine, fotografije in bloge. In prav ta živahna, dinamična in raznolika komunikacija dela splet pomemben družbeni prostor, v katerem potekajo različne oblike računalniško posredovanega komuniciranja (Oblak in Petrič 2005: 55).

Ljudje smo po naravi izrazito »prosocialno« naravnani. V vsakem posamezniku je prisotna želja po druženju in po pripadnosti, kar pripomore k temu, da vzpostavljamo odnose tudi v

kibernetskem prostoru. Za razliko od tradicionalnih oziroma fizičnih odnosov so virtualni veliko bolj fleksibilni, prilagodljivi, a imajo plitke korenine. Kar pa ne pomeni, da jim takoj pripišemo negativen predznak. Posamezniki lahko z manjšim vložkom časa in manjšo frekvenco stikov vzpostavijo konkretne stike in jih po drugi strani ravno zaradi te plitkosti enostavno prekinejo. In to doživijo manj »travmatično« kot v fizičnem okolju.

2.2.1 PROBLEM VARSTVA OSEBNIH PODATKOV V SPLETNIH SOCIALNIH OMREŽJIH

Spletna socialna omrežja so sestavljena iz profilov uporabnikov. Profil je individualna spletna stran uporabnika, na katerem se nahajajo fotografije, tekst, video materiali, komentarji drugih uporabnikov ter javni seznam prijateljev. Ravno ta javni prikaz seznama prijateljev, javni prikaz komentarjev in javno dostopni profili ločijo strani spletnih socialnih omrežij od ostalih podobnih strani.

Za prijavo v določeno spletno socialno omrežje je potrebno izpolniti obrazec, v katerega je potrebno vnesti določene podatke. Tako profil vsebuje natančne informacije o osebi – ime in priimek, datum rojstva, sliko, naslov ter opis osebe. Spletna socialna omrežja, kot na primer Facebook, delujejo *kot resen, zaupanja vreden prostor izražanja in druženja, s privlačno vizualizacijo oseb in preprostim načinom vpogleda v omrežja »prijateljev od prijateljev«*. In prav zaradi občutka resnosti in zaupanja postajajo spletna socialna omrežja prava zlata jama osebnih podatkov.

Snovalci Facebooka so razvili tehnologijo, ki omogoča, da oglaševalci izberejo tip uporabnika, ki se mu bo določen oglas pojavil na njegovi osebni strani. Oglaševalci lahko tako izbirajo svojo tarčo glede na spol, starost, lokacijo, oziroma vse tiste podatke, ki jih uporabnik o sebi napiše v prijavnici. Facebook vsebuje še eno funkcijo, ki se imenuje Facebook Lexicon. Z njo lahko uporabniki socialnega medmrežja spremljajo, o katerih temah se ljudje najpogosteje pogovarjajo, razpravljajo. Še posebej se ta funkcija osredotoči na uporabnikovo osnovno stran, ki se imenuje "zid" ("Wall"), kjer si uporabniki puščajo javna obvestila, ki so na ogled vsem. S tovrstnimi podatki si oglaševalci poskušajo napraviti bazo podatkov, iz katere bi lahko razbrali nove trende.

Osebni podatek pa ni le zgolj ime in priimek ali naslov posameznika, temveč so to tudi njegovi zdravstveni podatki, zapis glasu in drugi biometrični podatki (odtis prsta ali dlani, barva in vzorec

očesne šarenice ...) ter fotografija. Sodobna pravna teorija in sodna praksa se strinjata, da je fotografiranje osebe brez njene vednosti in privolitve sicer dovoljeno, sporna pa je objava fotografije v tiskanem ali spletnem mediju. Za objavo fotografije je potrebno imeti dovoljenje fotografirane osebe, ki mora biti prostovoljno, brez uporabe prisile, grožnje ali zvijače. Na spletnih socialnih omrežjih je težko imeti nadzor nad objavljenimi fotografijami, kajti drugi uporabniki lahko objavijo naše fotografije, nas označijo na njih ter jih komentirajo brez naše privolitve.

Čeprav snovalci Facebooka poudarjajo, da jim je ohranjanje zasebnosti ena od glavnih priorit, za katero se močno zavzemajo, se kljub temu poraja vprašanje, koliko je uporabnikova zasebnost pravzaprav sploh zasebna. Že Urad za zaščito podatkov Evropske unije je opozoril na ohlapno zaščito zasebnosti na Facebooku, kajti do nedavnega na Facebooku sploh ni bila ponujena možnost brisanja osebnostnega profila

Uporabniki, predvsem mladi, si želijo zasebnega prostora na spletu, hkrati pa javnega profila, dostopnega prijateljem, a skritega pred starši. Želijo tudi razlikovati med svojimi prijatelji in vsakemu izmed njih določiti, koliko informacij bo lahko izvedel o njem. Vprašanja zasebnosti v spletnih družabnih omrežjih so deležna precejšnje pozornosti. Mednarodna delovna skupina za varstvo osebnih podatkov v telekomunikacijah je na 43. rednem zasedanju, ki je potekalo od 3. do 4. marca 2008 v Rimu, sprejela poročilo in smernice za varstvo zasebnosti v spletnih družabnih omrežjih. V poročilu z naslovom Report and Guidance on Privacy in Social Network Services – “Rome Memorandum” je moč zaslediti zaskrbljujoče podatke; namreč samo 20 odstotkov uporabnikov spremeni privzete nastavitve glede zasebnosti (kdo in koliko uporabnikovih podatkov lahko vidi ali najde in druge nastavitve), ki so ob sami registraciji praviloma postavljene zelo »odprto«, politiko zasebnosti pa naj bi si prebralo samo 25 % uporabnikov. Nekatere raziskave kažejo, da mladostniki sprejemajo zelo premišljene odločitve o tem, kaj, kako in komu bodo posredovali osebne informacije. Tako postavljajo lastne meje za to, katere informacije bodo objavili in katerih ne.

2.3 OPREDELITEV IN ZNAČILNOSTI SPLETNEGA NASILJA

Spletno nadlegovanje med otroki in mladostniki je prisotno že od samega začetka razvoja sodobnih tehnologij. V literaturi se za to obliko nasilja pojavlja več imen, kot na primer virtualno nasilje ali kibernetško nasilje. Pri tem moramo biti še posebej pozorni na dve obliki spletnega nasilja. Na spletno nadlegovanje in spletno ustrahovanje. Različni strokovnjaki so o tej temi podali različne definicije. Shariff (2008) označuje virtualno nasilje kot žaljiv govor in pomeni ustrahovanje, nadlegovanje, diskriminacijo, posredovanje osebnih podatkov ali žaljive vsebine, vulgarne in poniževalne pripombe.

Spletno nadlegovanje Informacijski pooblaščenec označuje kot nadlegovanje preko interneta, mobilnih telefonov in drugih komunikacijskih naprav, kjer otrok (ali skupina) nadleguje drugega otroka tako, da mu pošilja grozilna sporočila in ga ponižuje ali drugače sramoti. Center za varnejši internet definira spletno nadlegovanje kot pošiljanje žaljivih sporočil, komentarjev ali SMS sporočil, obrekovanje na forumu ali blogu, objava ali obdelava tvojih slik na žaljiv način, kraja gesla in identitete, nadlegovanje preko spletne kamere in izsiljevanje. Spletno nadlegovanje je lahko snemanje nasilnih ali drugače neprimernih videoposnetkov (npr. pretep) in razpošiljanje ter objavljanje tega na spletu (povzeto po: Center za varnejši internet SAFE-SI, 2012). Društvo za nenasilno komunikacijo spletno nadlegovanje opredeljuje v tistem trenutku, kadar povzročitelj neki osebni grozi, jo nadleguje, spravlja v zadrego, ponižuje, se iz nje norčuje, ali je ta tarča druge osebe ali skupine preko interneta, mobilnega telefona. Ustrahovanje je oblika zlorabe, ki se izvaja s ponavljajočimi ter namernimi dejanji v določenem časovnem obdobju. Glavni cilj ustrahovanja je ustvariti in vsiliti moč ene osebe ali skupine nad drugo osebo ali skupino, da nastane razlika v moči.

Spletno ustrahovanje namensko škoduje posamezniku z uporabo elektronskih sredstev (povzeto po: http://www.fvv.uni-mb.si/DV2012/zbornik/splosna_sekcija/Rus_Bernik.pdf).

2.4 OBLIKE SPLETNEGA NASILJA

Nadlegovanje lahko poteka v obliki neposrednih in posrednih napadov. Za neposredni napad gre, kadar žrtvi pošiljajo sovražna sporočila neposredno. Posredni napadi potekajo preko drugih oseb, ki se svoje vloge posrednika sploh ne zavedajo.

Neposredni napadi so:

- *nadlegovanje prek takojšnega sporočanja s pomočjo SMS sporočil*: pošiljajo se lahko grozilna sporočila, neprimerne fotografije in drug material za takojšnje sporočanje, lahko si ustvarijo lažen profil na socialnem omrežju, ki omogoča takojšnje sporočanje in širjenje neresničnih informacij, lahko se z zlorabo identitet pretvarjajo, da so nekdo drug. In v imenu drugega nadlegujejo druge;
- *kraja gesel*: otrok lahko zlorabi geslo drugega in se pretvarja, da je otrok in pod pretvezo komunicira z drugimi, njegovimi prijatelji in jih žali ter jezi. Ti sploh ne vedo, da ne komunicirajo s pravo osebo, ampak z nekom tretjim. Pogosto z ukradenim geslom preprečijo uporabniku dostop do njegovega lastnega računa na socialne omrežju ali elektronski pošti. Lahko pošiljajo neprimerne fotografije s prepovedano vsebino;
- *blogi*: otroci lahko ustvarijo blog ali spletno stran z namenom nadlegovanja drugega. Blogi so namreč spletni dnevniki in otroci jih uporabljajo, da na njih delijo svoje zgodbe, si pošiljajo sporočila in objavljajo fotografije. Lahko tudi obrekujejo druge otroke in objavljajo stvari iz njihovega zasebnega življenja;
- *spletne strani*: otroci ustvarjajo spletne strani, na katerih ponižujejo druge otroke, jih zasmehujejo in drugače nadlegujejo. Objavljajo lahko zasebne podatke otrok, slike in druge podrobnosti;
- *pošiljanje fotografij preko elektronske pošte in mobilnih telefonov*: elektronska pošta zelo hitro zaokroži med velikanskim številom najstnikov in jo je nemogoče kontrolirati. Že vsak mobilni telefon omogoča dostop do spleta in fotografiranje, kar olajša pošiljanje fotografij, predvsem pa omogoča skrivno slikanje drugih v popolnoma zasebnih in kočljivih situacijah, kot v kopalnicah ali slačilnicah. Škoda, ki jo s tem najstnik ali otrok utрпи, je nepopravljiva;
- *ankete na spletu*: pojavljajo se taka ali drugačna vprašanja o tem, kdo je »kul« in kdo ni »kul«. Vprašanja so lahko žaljive vsebine in nadlegujejo druge otroke na spletu;

- *interaktivne igre*: mladostniki in otroci igrajo igre preko spleta, kjer je možnost komuniciranja med seboj. V tekmovanju pride hitro do verbalnih napadov na druge tekmovalce;
- *pošiljanje zlobnih kod in virusov*: žrtvam otroci lahko pošiljajo viruse in druge zlobne programe z namenom, da poškodujejo žrtvin računalnik ali pa da za njo s pomočjo virusov vohunijo;
- *pošiljanje neprimernih vsebin in spama (navlake)*: nadlegovalci lahko žrtvin elektronski naslov zlorabijo, da ga vpišejo na listo prejemnikov novic z določene strani, ki vsebuje neprimerno vsebino. Žrtev bo tako prejela ogromno število elektronskih sporočil, poslanih s te strani, in rešitev je običajno lahko le sprememba elektronskega naslova;
- *zloraba identitete*: veliko škode lahko žrtvi povzročijo nadlegovalci, ki se pretvarjajo, da so ona. V imenu žrtve objavljajo komentarje na spletnih forumih in omrežjih, žalijo druge in tako povzročajo, da se lahko cela skupina mladih obrne proti žrtvi, čeprav ni ničesar kriva.

O posrednem nadlegovanju govorimo takrat, ko namesto nadlegovalca nadlegovanje opravi nekdo drug. Velikokrat ta oseba niti ne ve, da sodeluje v nadlegovanju in svoje delo opravi popolnoma nevedna. Nevedna oseba tako postane žrtev, ki pa ni ničesar kriva in je kaznovana po navadi s strani pristojnih. Ti pogosto kaznujejo žrtev, nevedoč, da ni ničesar kriva.

(Povzeto po:http://www.fvv.unimb.si/DV2012/zbornik/splosna_sekcija/Rus_Bernik.pdf)

2.5 SPLETNO NASILJE IN SOCIALNO OMREŽJE FACEBOOK

Glede na rezultate raziskave Mladi na netu, ki je bila leta 2009 izvedena na Fakulteti za družbene vede ima svoj Facebook profil 89 % mladostnikov in mladostnic starih od 13 do 14 let. Z leti se samo stopnjuje, saj ima že 92 % mladostnikov starih od 15 do 16 let svoj Facebook profil. Ustrahovanih in nadlegovanih naj bi bilo okoli 40 % srednješolcev in 19 % osnovnošolcev. Ob pregledu leta 2012 je bilo registriranih 698.160 prebivalcev Slovenije. Od tega je bilo 6 % mladostnikov in mladostnic starih od 13 do 15 let in 8 % mladostnikov in mladostnic starih od 16 do 17 let. Socialno omrežje Facebook trenutno uporablja kar 14 % mladoletnih oseb v Sloveniji.

Javnosti znan primer nadlegovanja in ustrahovanja, o katerem so poročali tudi na 24ur, se je v Sloveniji na Facebooku zgodil devetletni deklici Maji. Skupina otrok iz njene osnovne šole je ustvarila skupino z naslovom »Vsi, ki se strinjate, da je Maja debela in grda«. Otroci so objavili njeno fotografijo in na zid skupine pisali žaljivke. Deklica se je poskušala braniti z dobrimi komentarji o sebi, vendar se je napad le še povečal. Po prijavi nasilja je bila skupina odstranjena (Povzeto po: http://www.fvv.uni-mb.si/DV2012/zbornik/splosna_sekcija/Rus_Bernik.pdf).

2.6 PRIJAVA SPLETNEGA NADLEGOVANJA NA SOCIALNEM OMREŽJU FACEBOOK

Avtorja prispevka Spletno vrstniško nasilje I. Bernik in R. Rus sta v svojem prispevku omenila, da je bilo na socialnem omrežju Facebook v zadnjem času moč zaslediti več javno dostopnih Facebook skupin, ki so jih uporabniki ustanovili z namenom, da bi žalili, ustrahovali in nadlegovali osebe iz njihovega okolja. Začetno ime vseh skupin je bilo »Sovražimo«, nadaljevalo se je z imenom in priimkom osebe. Sovražne skupine so avtorji prispevka Spletno vrstniško nasilje prijavili socialnemu omrežju Facebook, ki omogoča možnost prijave tovrstnih sovražnih skupin. Navodila kako takšno skupino prijaviti, lahko najdemo na Facebook spletni strani družinsko varnostno središče. Sovražno skupino prijavimo s klikom na aplikacijo »prijavi skupino«. Naprej izberemo, ali je domnevno sovražna skupina usmerjena proti nam ali proti našim prijateljem. V nadaljevanju nam Facebook ponudi različne vrste prepovedanih skupin in sami določimo, za kakšno skupino gre. Imamo možnost izbrati, da gre za nezaželeno pošto ali prevaro, sovražni govor, nasilje in nevarno obnašanje ter seksualno vsebino. Če sumimo, da gre v skupini za sovražni govor, lahko to možnost izberemo iz spustnega seznama, nato v nadaljevanju lahko izbiramo med štirimi dodatnimi možnostmi:

- Tarča je rasa in etična skupnost.
- Tarča je religiozna skupina.
- Tarča je spol oziroma spolna usmerjenost.
- Tarče so ljudje s posebnimi potrebami ali invalidi.

Če izberemo nasilje in nevarno obnašanje, nam Facebook ponudi šest možnosti prijave, in sicer:

- Grožnja z nasiljem.

- Samo-poškodovanje.
- Samomorilska vsebina.
- Grafično nasilje.
- Vandalizem.
- Nezakonita uporaba drog.

Ob koncu prijavnega postopka prijavo potrdimo in postopek prijave je zaključen. Če se Facebook na oddano prijavo ne odzove v oglednem času, se lahko uporabniki obrnejo na Informacijskega pooblaščenca ali na organizacijo Center za varnejši internet (Center za varnejši internet SAFE-SI, 2008). (Povzeto po: http://www.fvv.uni-mb.si/DV2012/zbornik/splosna_sekcija/Rus_Bernik.pdf)

3 OSREDNJI DEL

V tem delu želim predstaviti rezultate raziskave, ki sem jo izvedel z branjem in analiziranjem literarnega dela *Uničimo jo* in s pomočjo anketnega vprašalnika, ki so ga reševali dijaki naše šole – Srednje šole za kemijo, elektrotehniko in računalništvo. Z anketnim vprašalnikom (ki ga lahko najdete v prilogi) sem želel ugotoviti predvsem, koliko dijaki na splošno vedo o spletnem nasilju, če so bili kdaj sami vršilci ali celo žrtve le-tega in kako bi (ali so) v tem primeru ravnali.

3.1 TEŽAVE V PROCESU RAZISKOVANJA

Med anketiranjem sem naletel na nekaj težav, ki pa končnih rezultatov raziskovanja nikakor niso pokvarile.

Kot prvo je to verjetno nereprezentativen vzorec učencev (113), ki je poleg malega števila izbran tudi tako, da so vanj vključeni predvsem dijaki Srednje šole za kemijo, elektrotehniko in računalništvo, vendar kljub temu verjamem, da je slika podobna tudi drugje.

Kot drugo pa lahko izpostavim, da so anketo nekateri dijaki reševali v razredu (pisno), drugi pa preko spleta (pomagal sem si z orodjem Google Drive). Anketa je bila v obeh primerih anonimna, zato so predvsem pri anketi na spletu nekateri dijaki pri odgovorih (predvsem opisnih) pisali tudi neumnosti.

3.2 KATE MCCAFFERRY, *UNIČIMO JO*

Kate McCaffrey v svoji mladinski pripovedi, ki je izšla leta 2007, odlično prikazuje primer medvrstniškega spletnega nasilja. Delo je prejelo številna priznanja in nagrade, med drugim tudi nagrado za najboljšo knjigo zahodne Avstralije. Napisano je po resnični zgodbi in govori o štirinajstletni deklici Avalon, ki se je s starši preselila s podeželja v mesto, kjer pa jo novi sošolci začnejo nadlegovati in širiti laži o njej preko spleta.

V svoji stari šoli priljubljena in uspešna Avalon se z družino zaradi mamine nove službe preseli s podeželja v mesto. To odločitev je težko sprejela, saj je imela na podeželju veliko dobrih prijateljev in tudi v šoli je bila uspešna in priljubljena učenka. V mestu jo starši vpišejo na eno uglednejših šol.

Stvari pa se zelo zapletejo že prvi teden šole, ko sošolci, predvsem dekleta iz »visoke družbe«, Avalon ne sprejmejo medse in jo izločijo, zato se začne družiti s t. i. izmečki, med katerimi pa najde tudi svojega zaveznika in prijatelja Marshalla. Vendar pa zapostavljanje v šoli sploh še ni najhujše, na spletu se namreč pojavi blog, na katerem osebe pod lažnimi vzdevki pišejo laži in žalijo Avalon, češ da je vlačuga, da je samovšečna in se ima za najbolj pametno ... Govorice z bloga se, kot bi trenil, razširijo po šoli in Avalon začnejo zbadati tudi starejši kolegi. Ob strani ji stojijo le prijatelji iz t. i. »nizke družbe«.

Nekaj zapisov o Avalon iz »šolskega bloga«:

- Objavil Angel Baby/ Komentiraj (torek, 3. februar, 15.49)
»Zaklenite svoje fante. Vlačuga je na lovu za vsemi fanti na šoli, pozorno jo opazujte ali pa vam bo speljala fanta.«
- Objavil All Out of Love/Komentiraj (torek, 3. februar, 16.17)
»Avalon je umazana cipa. Sem slišala, da se je vlačila s celo hokejsko ekipo.«
- Objavila Zmajevka/Komentiraj (Torek, 3. februar, 16.19)
»Avalon in hipiji, ima otroka. Govorila sem z nekom iz vasi, ki mi je povedal, da je cipa imela lansko leto otroka in ga je pustila pri hipijih. Zato so se preselili v mesto... (več)«
- Objavil Angel Baby/Komentiraj (sreda, 4. februar, 15.52)
»To še ni vse, zanesljiv vir mi je povedal, da je kuzla imela dva splava, preden je rodila

otroka (več).«Objavil Vera, upanje&ljubezen/Komentiraj (sreda, 4. februar, 16.03).

Avalon to nadlegovanje in zbadanje zelo potre, vendar staršem ali učiteljem o tem ne pove ničesar. Zakaj jim svojih težav ni zaupala, je v Avalon obrazložila nekako takole: »Dijaki ne zaupamo v vaše prijeme in strategije. Učitelji lahko kar naprej nabijate o pravicah in odgovornostih, ampak ko te nekdo ustrahuje, si tako prestrašen, da si ne upaš prositi za pomoč. Bojiš se, da boš vse skupaj samo še poslabšal. Zavedaš se, da ti ne more nihče pomagati. Zato greš vsak dan v šolo, upajoč, da se bo nekega dne nehalo. Upaš, da boš nehal pritegovati pozornost in se bo vsa stvar polegla.«

Avalon najbolj boli to, da so se nadlegovalci spravili nanjo pravzaprav brez konkretnega razloga. Čeprav so vsi uporabniki bloga anonimni, sumi dekleta iz »visoke družbe«, občutek ima, da je pri vsem tem glavna Alice, ki je ni marala zato, ker je njena simpatija nekoč pomahala Avalon namesto njej. Avalon je bila prav tako odlična pri pouku in tudi izgledala ni slabo, zato so ji bila dekleta nevoščljiva. Zakaj so jo Alice in dekleta tako sovražila, si je razlagala nekako tako: »Bilo je, kot da bi nekdo določil hierarhično lestvico in vsak je imel na njej svoje mesto. Ko sem prišla jaz, sem zamajala njihov sistem in jih izzvala.«

Avalon se torej zapre vase in začne ignorirati sovražne zapise in sporočila, upajoč, da se bo vsa stvar polegla. Sčasoma se res. Vendar pa tu težav še zdaleč ni konec. Spletni nasilneži se namreč spravijo na Avaloninega prijatelja Marshalla, ki ga označijo za homoseksualca, da je »poženščen«, grozijo mu celo s smrtjo. Kljub temu da je Marshall Avalon vseskozi govoril, naj se ne zmeni za sovražna sporočila in jih ignorira, se sam zlomi. Najhuje je, da se grožnje celo uresničijo, Marshalla namreč na poti iz šole hudo pretepejo. Vse to ga hudo prizadene in pripelje tako daleč, da stori samomor.

Tu zgodba doseže svoj vrh. Po tem dogodku se začnejo stvari razpletati. Tisto popoldne, ko je Marshall storil samomor, se Avalon na prigovarjanje staršev izpove. Starša takoj ukrepata, oče odide pogledat k Marshallu, vendar mu nihče ne odpre. Naslednji dan gredo skupaj v šolo k ravnatelju, kjer izvejo tragično vest. Avalon novica zlomi.

Primer nato prevzame policija in nekatere anonimne vršilce spletnega nasilja počasi razkrinkajo, seveda jih tudi aretirajo. Medtem Avalon od Marshallove mame dobi dnevnik, v katerem je

Marshall zapisal, kako zelo so ga nadlegovali in kako je želel razkrinkati nadlegovalce, vendar mu to ni žal ni nikoli uspelo.

Najbolj nepričakovan pa se mi zdi konec. Izkaže se, da je bila glavna nadlegovalka na spletu Avalonina dobra prijateljica. Vse to naj bi počela v glavnem zato, ker je bila doma tudi sama deležna nasilja in ker se je, ko je bila skrita za lažnim vzdevkom in nadlegovala druge, počutila močnejšo. Prav tako je Avalon želela spraviti na slab glas, ker ji ni privoščila, da bi jo dekleta iz »visoke družbe« vzele medse, prav tako pa je bila ljubosumna na njo, ker jo je Marshall povabil na križarjenje.

3.2.1 RAZPRAVA IN UGOTOVITVE

Na podlagi prebranega ugotavljam, da so sošolci spletno nasilje nad Avalon vršili predvsem zato, ker jim je ta predstavljala grožnjo, v smislu priljubljenosti in uspeha v šoli. Glavna nadlegovalka, ki je bila pravzaprav njena prijateljica, a se je na spletu skrivala za lažnim imenom, je na koncu celo priznala, da je bila ljubosumna na njo. Svojo hipotezo, *da so v literarnem delu Uničimo jo vrstniki spletno nasilje nad glavno osebo vršili zaradi ljubosumja*, lahko torej v celoti potrdim.

Avalon o nadlegovanju ni povedala nikomur, predvsem pa ne strokovnim delavcem na šoli. Avtorica se v romanu niti ne osredotoča na delo učiteljev in odnosu med dijaki in učitelji sploh ne namenja pozornosti. Celotna zgodba je usmerjena v medosebne odnose dijakov in predvsem v Avalonino doživljanje, še posebej njen notranji boj ob soočanju z nasiljem, ki ga je doživljala preko sodobne tehnologije. S tem ni izključena možnost, da ji strokovni delavci na šoli ne bi znali pomagati ali pa da ji ne želijo pomagati, dejstvo je, da zgodba, ki je pred nami ne odpira tovrstne pomoči. Staršem se je zaupala šele, ko sta sama zaslutila, da nekaj ni v redu z njo in odločno zahtevala, da jima pove, kaj je narobe. Svojo hipotezo, *da glavni osebi pomagajo pristojni delavci na šoli* lahko torej v celoti ovržem.

Vršilce spletnega nasilja na koncu razkrinka policija, ki jih tudi aretira. Za kazen jim naložijo opravljanje družbeno-koristnega dela in globo v višini 5000 avstralskih dolarjev. Po mojem mnenju je za takšno dejanje to premajhna kazen, saj so posledice nepopravljive. Svojo hipotezo, *da so bili vršilci spletnega nasilja na koncu kaznovani*, lahko vseeno potrdim.

Podobno se je zgodilo tudi lani, ko sta dve švedski najstnici na socialnem omrežju Instagram objavili fotografije svojih sošolcev in jih označili za vlačuge. Pod fotografijami se je kmalu

nabralo ogromno žaljivih komentarjev. Najstnici sta s svojim dejanjem prizadeli 38 svojih vrstnikov. Novica pa se je kmalu razširila med njunimi vrstniki in kasneje tudi med odraslimi, stvari so prišle celo tako daleč, da so se pred šolo ene od najstnic zbrali protestniki in protestirali proti njunem početju. V zadevo je kasneje posegla tudi policija. Kmalu zatem je sodišče določilo, da morata najstnici vsaki od žrtev plačati 1700 evrov odškodnine. Eno so nato obsodili na pripor za mladoletnike, drugo pa na opravljanje družbeno-koristnih del.

3.3 ANKETNI VPRAŠALNIK O SPLETNEM NASILJU

V tem poglavju navajam rezultate svoje ankete, s katero sem želel izvedeti poznavanje in morebitne izkušnje dijakov s spletnim nasiljem. Zanimalo me je tudi, kako so v primeru neposrednega nadlegovanja, ali pa nadlegovanja koga drugega ravnali, ali se je zadeva potem umirila in ali so morda celo sami kdaj nad kom vršili spletno nasilje. Anketni vprašalnik vsebuje 7 vprašanj, na katerega so dijaki odgovarjali anonimno. Za vsako vprašanje je posebej prikazana statistika odgovorov s tabelaričnim in grafičnim prikazom, sledi interpretacija rezultatov. Na podlagi nekaterih rezultatov sem tudi potrdil ali ovrigel prej zastavljene hipoteze.

Kot sem že omenil, je anketo reševalo skupno 113 dijakov, od tega 20 prvošolcev, 18 drugošolcev, 27 tretješolcev in 48 četrtošolcev. Zaradi težav, omenjenih v prejšnjem poglavju, je ponekod (statistiki) prihajalo do odstopanja od pričakovanega števila odgovorov, vendar je ta delež zanemarljiv za končni rezultat ankete.

3.3.1 REZULTATI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

1. Kako si razlagaš spletno nasilje?

REZULTATI

Odgovor na to vprašanje je bil opisen, zato je rezultate praktično nemogoče prikazati s tabelo in grafom. Dijaki od 1. do 4. letnika so si bili enotni, da je spletno nasilje nadlegovanje, žaljenje, pisanje groženj preko spleta, natančneje preko socialnih omrežij, klepetalnic in e-pošte. Takšen

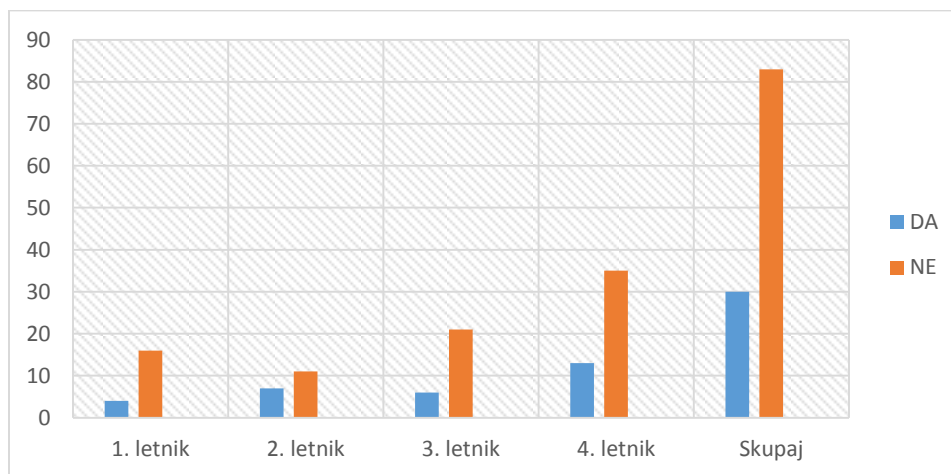
rezultat se mi zdi povsem pričakovan, saj nam pravzaprav že termin *spletne nasilje* skoraj pove njegovo definicijo.

Svojo hipotezo, da večina dijakov ve, kaj je *spletne nasilje*, lahko torej v celoti potrdim.

2. Ali že imaš izkušnje s spletnim nasiljem?

Možni odgovori	Število odgovorov po letnikih in skupaj				
	1. letnik	2. letnik	3. letnik	4. letnik	SKUPAJ
DA	4	7	6	13	30
NE	16	11	21	35	83

Tabela 1: Izkušnje dijakov s spletnim nasiljem

Graf 1: Izkušnje dijakov s spletnim nasiljem

REZULTATI

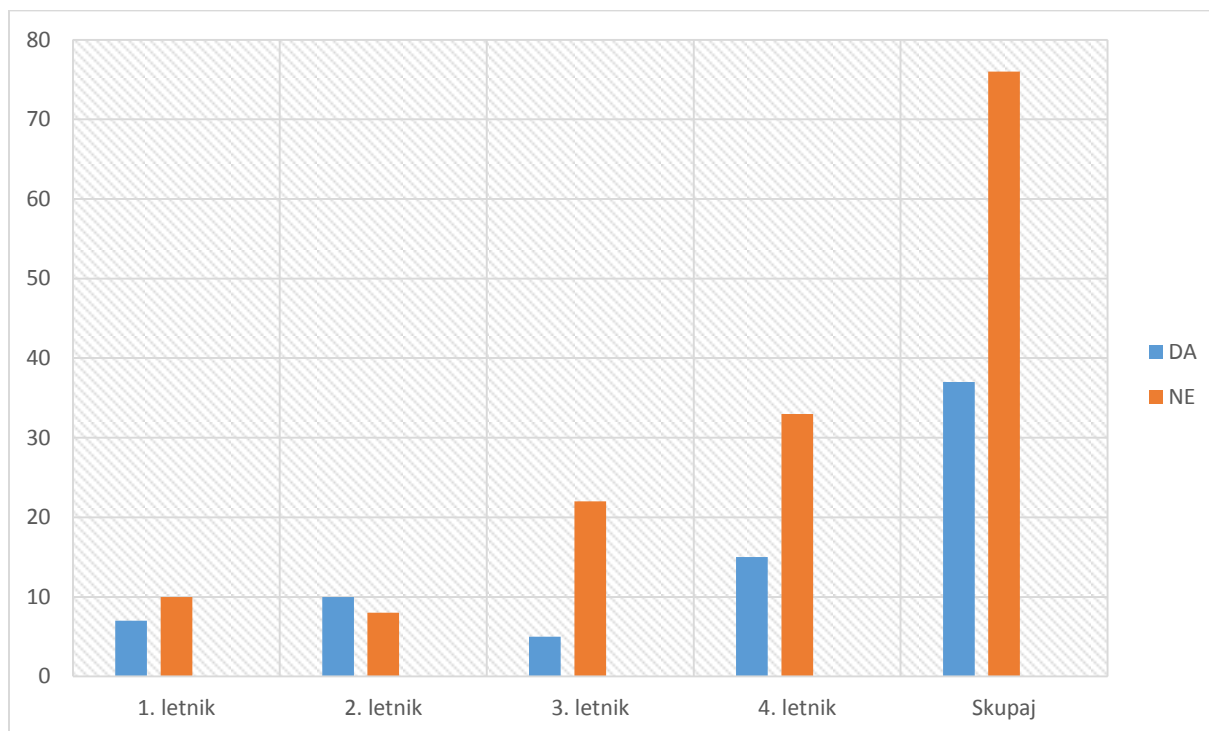
Kot je razvidno iz tabele in grafa, večji delež anketirancev še ni imelo izkušenj s spletnim nasiljem. Po drugi strani pa delež tistih, ki so s spletnim nasiljem že imeli izkušnje, tudi ni tako majhen. Največ jih je v četrtilah in drugih letnikih.

Ker je v prvem in dokaj tudi v drugem letniku najmanj žrtev spletnega nasilja, lahko svojo hipotezo, da so žrtve spletnega nasilja predvsem dijaki nižjih letnikov, ovržem.

3. Ali poznaš koga, ki je bil žrtev spletnega nasilja?

Možni odgovori	Število odgovorov po letnikih in skupaj				
	1. letnik	2. letnik	3. letnik	4. letnik	SKUPAJ
DA	7	10	5	15	37
NE	13	8	22	33	76

Tabela 2: Koliko žrtev spletnega nasilja poznajo dijaki

Graf 2: Koliko žrtev spletnega nasilja poznajo dijaki

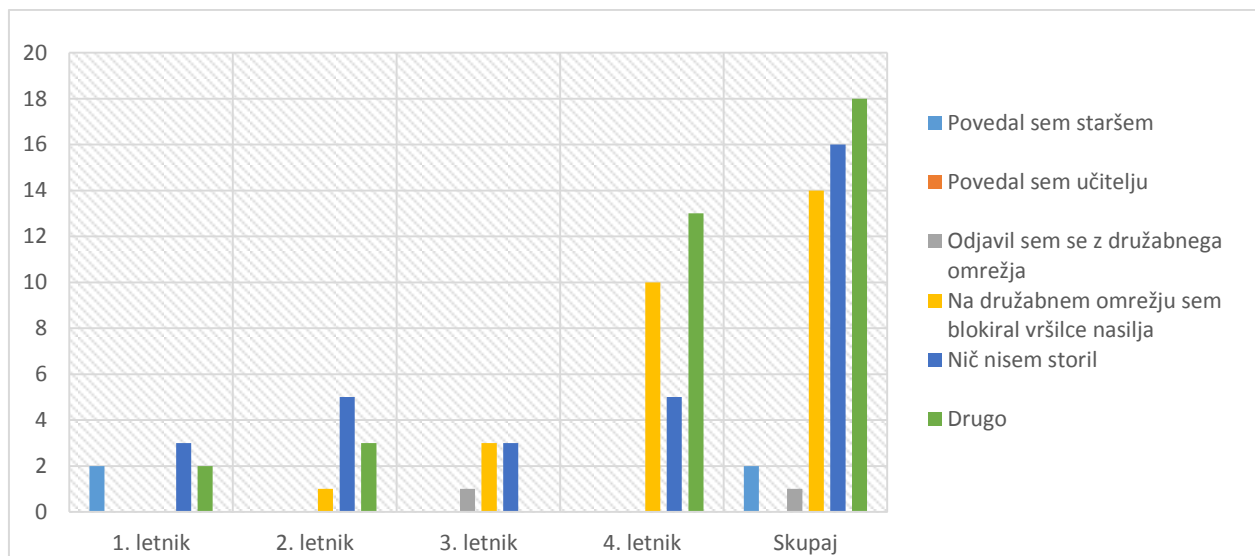
REZULTATI

Glede na skupne rezultate kot polovica dijakov ne pozna nobene žrtve spletnega nasilja. Je pa zanimivo, da je v drugem letniku delež tistih, ki poznajo žrtev spletnega nasilja, prerasel delež tistih, ki je ne. Prav tako sta izida dokaj tesna v prvem letniku.

4. Kako si ravnal kot žrtev ali priča spletnemu nasilju? (To vprašanje so reševali le tisti, ki so na prvo ali drugo vprašanje odgovorili z »da«. Možnih je bilo več odgovorov.)

Možni odgovori	Število odgovorov po letnikih in skupaj				
	1. letnik	2. letnik	3. letnik	4. letnik	SKUPAJ
Povedal sem staršem.	2	0	0	0	2
Povedal sem učitelju.	0	0	0	0	0
Odjavil sem se z družabnega omrežja.	0	0	1	0	1
Na družabnem omrežju sem blokiral vršilce nasilja.	0	1	3	10	14
Ničesar nisem storil.	3	5	3	5	16
Drugo.	2	3	0	13	18

Tabela 3: Ukrepanje proti spletnemu nasilju

Graf 3: Ukrepanje proti spletnemu nasilju

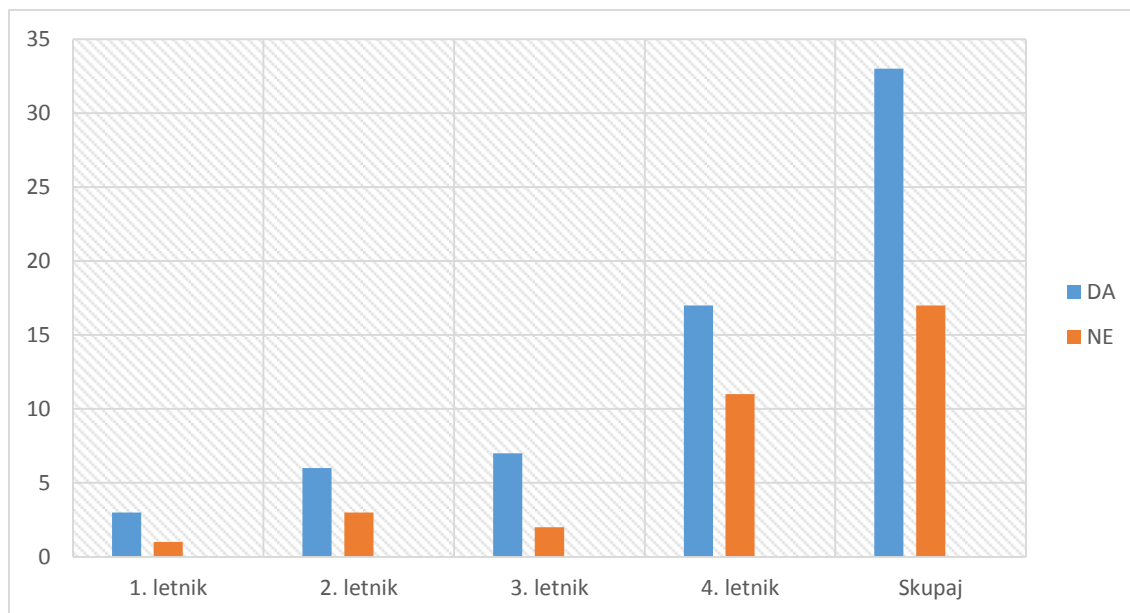
REZULTATI

Zanimivo je, da so dijaki, ki so bili nadlegovani ali pa le priče nadlegovanju, le v dveh primerih povedali staršem in v nobenem učitelju. V veliko primerih so na socialnem omrežju blokiral vršilce nasilja ali pa preprosto niso storili ničesar. Pod točko drugo so najpogosteje navajali, da so za svoje težave poskrbeli sami, nekateri so celo fizično obračunali z nadlegovalci, predvsem pri dekletih pa je bilo moč zaslediti tudi, da so žrtvi stale ob strani in jo podpirale.

5. Se je nadlegovanje potem končalo?

Možni odgovori	Število odgovorov po letnikih in skupaj				
	1. letnik	2. letnik	3. letnik	4. letnik	SKUPAJ
DA	3	6	7	17	33
NE	1	3	2	11	17

Tabela 4: Uspešnost ukrepanja proti spletnemu nasilju

Graf 4: Uspešnost ukrepanja proti spletnemu nasilju

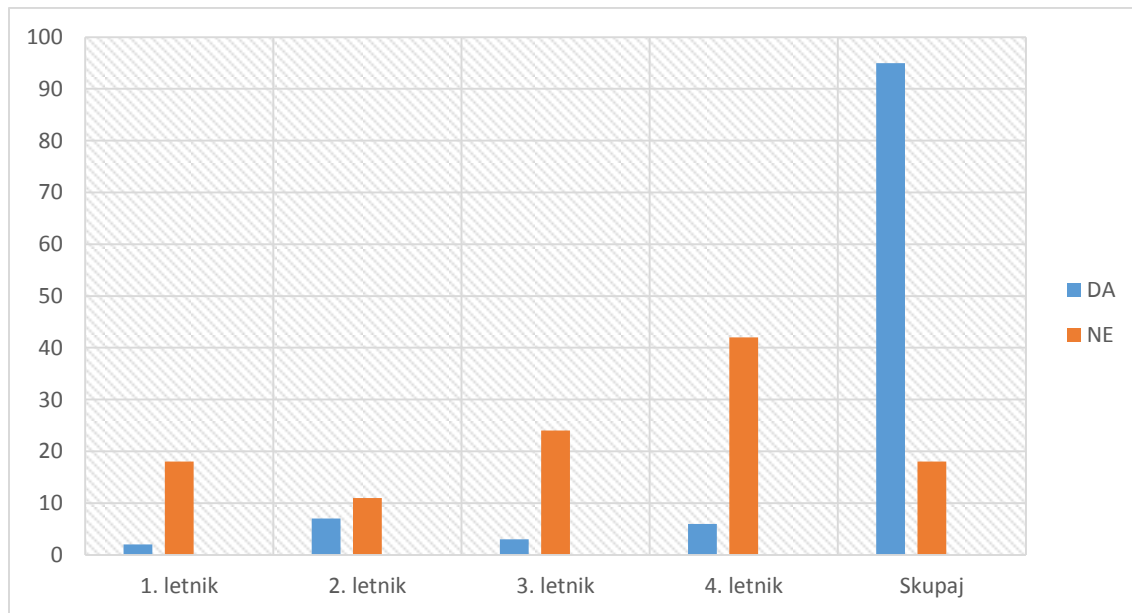
REZULTATI

Čeprav delež primerov, v katerih se spletno nasilje kljub ukrepanju ni končalo, ni tako majhen, še vedno prevladujejo primeri, v katerih se je nasilje potem končalo. Morda bi bilo na tem mestu dijake smiselno vprašati še to, ali morda vedo, kaj se je potem zgodilo z vršilci spletnega nasilja, so bili ti kaznovani?

6. Si morda kdaj sam ali z drugimi vršil spletno nasilje?

Možni odgovori	Število odgovorov po letnikih in skupaj				
	1. letnik	2. letnik	3. letnik	4. letnik	SKUPAJ
DA	2	7	3	6	18
NE	18	11	24	42	95

Tabela 5: Delež vršilcev spletnega nasilja med anketiranimi

Graf 5: Delež vršilcev spletnega nasilja med anketiranimi

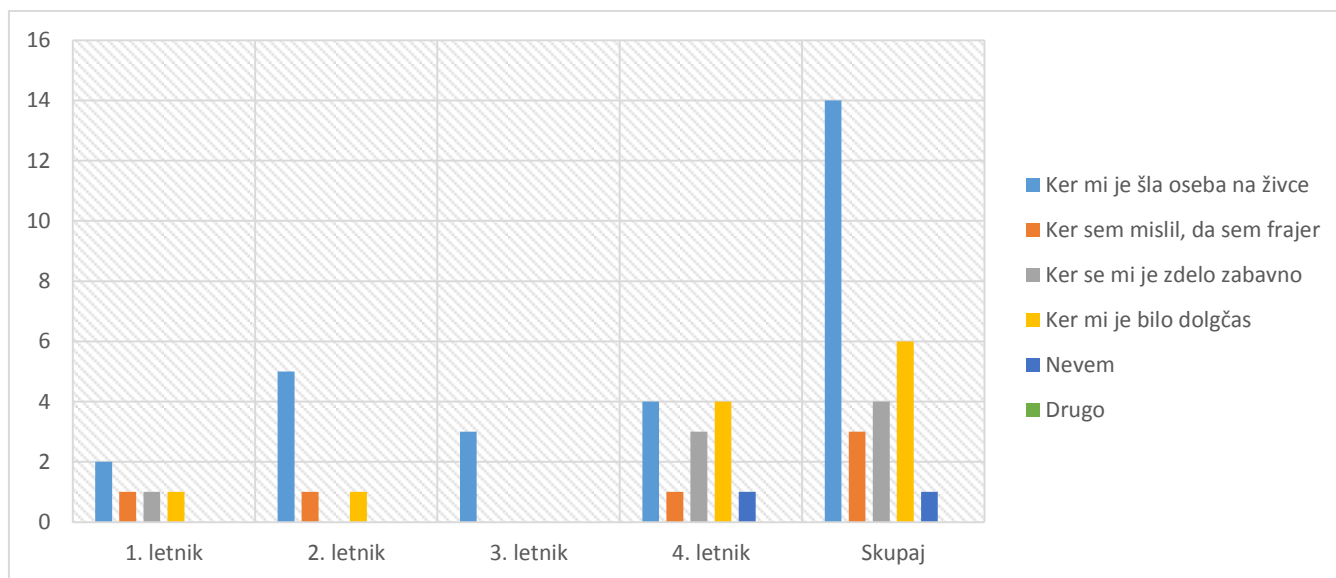
REZULTATI

Delež dijakov, ki so bili tudi sami vršilci spletnega nasilja, je zelo majhen. Največ jih je v drugem in četrtem letniku. Po drugi strani pa menim, da je to dokaj delikatno vprašanje in kljub temu da je bila anketa anonimna, niso vsi odgovorili po resnici.

7. Če si odgovoril z da, zakaj? (Možnih je bilo več odgovorov.)

Možni odgovori	Število odgovorov po letnikih in skupaj				
	1. letnik	2. letnik	3. letnik	4. letnik	SKUPAJ
Ker mi je šla oseba na živce.	2	5	3	4	14
Ker sem mislil, da sem frajer.	1	1	0	1	3
Ker se mi je zdelo zabavno.	1	0	0	3	4
Zaradi ljubosumja.	1	0	0	0	1
Ker mi je bilo dolgčas.	1	1	0	4	6
Ne vem.	0	0	0	1	1
Drugo.	0	0	0	0	0

Tabela 6: Razlogi za izvajanje spletnega nasilja

Graf 6: Razlogi za izvajanje spletnega nasilja

REZULTATI

Glede na rezultate ankete so dijaki spletno nasilje najpogosteje vršili, ker jim je žrtev šla na živce. Nekaj jih je mislilo, da so bili zaradi tega »frajerji«. Skoraj zaskrbljujoče pa je dejstvo, da so nekateri to počeli zaradi zabave in iz dolgčasa. Takšno preganjanje dolgega časa in zabavanje, kjer na drugi strani žrtev zelo trpi, že meji na sadizem.

Na začetku raziskovanja sem predvideval, da so dijaki spletno nasilje nad žrtvijo vršili zaradi ljubosumja, ker je bila morda žrtev boljša od njih in jo na tak način, podobno kot v literarnem delu *Uničimo jo*, želeli spraviti na slab glas. Postavil sem hipotezo, da *dijaki spletno nasilje najpogosteje vršijo zaradi ljubosumja*. Vendar pa jo lahko, na podlagi ugotovljenega, v celoti ovržem.

4 ZAKLJUČEK

Razmah informacijske tehnologije je spremenil in še spreminja naše življenje z mnogih vidikov. Splet ima ogromno prednosti, na njem lahko najdemo skoraj vse, ima pa tudi svoje slabosti. Preko spleta je žal možno vršiti tudi nasilje. Vršilci se običajno skrivajo za lažnimi imeni in pišejo zgolj sovražne in po navadi tudi neresnične stvari o žrtvi. Spletno nasilje nadlegovalci najpogosteje vršijo preko spletnih socialnih omrežij, klepetalnic in elektronske pošte. Nadlegovalci lahko na spletu o žrtvi širijo laži, jo žalijo, zmerjajo, najhuje pri vsem tem pa je to, da so to javno dostopne vsebine in da jih lahko vidijo praktično vsi.

V literarnem delu *Uničimo jo*, ki sem ga prebral, je takšna situacija zelo dobro prikazana. Nevoščljivi sošolci po spletnem blogu pišejo laži o glavni junakinji, zato jo začnejo zbadati tudi v šoli in je ne sprejmejo v družbo. Glavna oseba želi spletno nasilje prekiniti z ignoriranjem sovražnih sporočil, kar ji celo uspe, vendar pa se nadlegovalci potem spravijo na njenega prijatelja. Šele ko ta prijatelj pod hudim pritiskom sošolcev naredi samomor, se začnejo stvari razpletati. V zgodbi, ki je napisana po resničnem dogodku, se dandanes prav gotovo najde marsikateri najstnik, ki je žrtev začaranega kroga spletnega nasilja.

Z analizo odgovorov ankete sem ugotovil, da večina anketiranih dijakov ve, kaj je spletno nasilje, vendar pa ima manj kot polovica izkušnje z njim. Prav tako jih veliko ni bilo niti priča taki obliki nasilja. Zanimivo je, da niti ena žrtev spletnega nasilja o svojih težavah ni povedala učitelju.

Zavedati se moramo dejstva, da lahko na prvi pogled čisto nedolžno zbadanje na spletnem socialnem omrežju ali klepetalnici kmalu zraste v nekaj ogromnega, nekaj, kar lahko žrtvi tudi uniči življenje. Premalokrat se zavedamo dejstva, da beseda velikokrat bolj zaboli kot udarec.

5 VIRI IN LITERATURA

- http://www.fvv.uni-mb.si/DV2012/zbornik/splosna_sekcija/Rus_Bernik.pdf (15. 12. 2013)
- <http://www.24ur.com/novice/slovenija/domisljija-nadlegovalca-ne-pozna-meja.html> (3. 1. 2014)
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Spletno_socialno_omre%C5%BEje (19. 1. 2014)
- <https://www.ip-rs.si/varstvo-osebnih-podatkov/informacijske-tehnologije-in-osebni-podatki/varstvo-osebnih-podatkov-na-internetu/> (16. 1. 2014)
- <http://www.24ur.com/novice/svet/instagram.html> (4. 2. 2014)
- Oblak, T. in Petrič, G. (2005): *Splet kot medij in mediji na spletu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede (FDV).
- McCaffrey, K. (2011): *Uničimo jo*. Dob pri Domžalah: Založba Miš.

PRILOGE:

- **ANKETNI VPRAŠALNIK O SPLETNEM NASILJU**

ANKETA – SPLETNO NASILJE

Ta anketni vprašalnik služi kot sestavni del raziskovalne naloge, ki se ukvarja s spletnim nasiljem na primeru literarnega besedila. V raziskovalni nalogi bom v interpretativnem delu tudi preveril, koliko izkušenj imajo mladi s spletnim nasiljem. Hvala za sodelovanje.

Miha Žolek

Obkroži: SPOL a) moški
b) ženski

Obkroži: LETNIK a) 1. letnik
b) 2. letnik
c) 3. letnik
d) 4. letnik

1. Kako si razlagaš spletno nasilje?

2. Ali že imaš izkušnje s spletnim nasiljem?

- a) Da.
- b) Ne.

3. Ali poznaš koga, ki je bil žrtev spletnega nasilja?

- a) Da.
- b) Ne.

Naslednji dve vprašanji rešujejo tisti, ki so na prvi dve odgovorili z da.

4. Kako si ravnal kot žrtev ali priča spletnemu nasilju?

- a) Povedal sem staršem.
- b) Povedal sem učitelju.
- c) Odjavil sem se z družabnega omrežja.
- d) Na družabnem omrežju sem blokiral vršilce nasilja.
- e) Nič nisem storil.
- f) Drugo: _____

5. Se je nadlegovanje potem končalo?

- a) Da.
- b) Ne.

6. Si morda kdaj sam ali z drugimi vršil spletno nasilje?

- a) Da.
- b) Ne.

7. Če si odgovoril z da, zakaj?

- a) Ker mi je šla oseba na živce.
- b) Ker sem mislil, da sem frajer.
- c) Ker se mi je zdelo zabavno.
- d) Zaradi ljubosumja.
- e) Ker mi je bilo dolgčas.
- f) Ne vem.
- g) Drugo: _____